

Vores faglige ekspertise udvandes...

Nedenstående er et oplæg til dialog om, hvordan den danske talepædagogiske bistand organiseres, og hvordan vi fremadrettet udvikler (eller afvikler?) feltet. Hvad tænker du mon om fremtidens børnelogopædi i Danmark?

Jeanette Bremer Nielsen, audiologopæd ved Tale-Høre-Børneafdelingen, CSU-Slagelse

Frustrationen breder sig. Specialiserede taleinstitutter lukker ned og børn hjemtages til kommunerne og henvises til talepædagogisk undervisning der. Ofte er begrundelsen økonomi. De kommunale talepædagoger skal derfor varetage opgaver, som de tidligere har ”sendt videre” i systemet. Og hvad er der så galt i det? Ja, ved første øjekast kan det vel næppe skabe nogen problemer. Barnet får jo stadig talepædagogisk undervisning – måske endda i et nyoprettet sproggruppe-tilbud i stil med det tilbud barnet netop er taget ud af.

Men, men, men – når man gransker sagen nærmere kan man forudse visse problemstillinger. Nøgleordene er *økonomi, undervisningstid, erfaringsgrundlag, specialiseret viden vs. generel viden og inklusion.*

Økonomi og undervisningstid

Nogle kommuner vælger at hjemtage børn fra sproggrupperne på taleinstitutterne, fordi der skal spares penge. I stedet vil den enkelte kommune oprette egne, men billigere, sproggruppe-tilbud. Hvis barnet henvises til et nyoprettet sprogtilbud i kommunalt regi, må man stille spørgsmålstejn ved, hvordan kommunen kan spare penge - *medmindre* tilbuddet i en eller anden form reduceres fx ved at skære i undervisningstiden, på personalenormeringen eller ved at forældrene selv skal transportere børnene til undervisning. Børnene med svære vanskeligheder hjemtages altså højst sandsynligt til et reduceret tilbud, for at en besparelse kan påvises.

Erfaringsgrundlag, specialiseret vs. generel viden

Hvis barnet bliver henvist til undervisning i hjemkommunen, skal de kommunale talepædagoger pludselig varetage opgaver, de tidligere har ”sendt videre” i systemet, fx til et taleinstitut.. De tale-sprog børn kommunerne har sendt videre til tale-høreinstitutterne, er børn med så svære tale-høre-sprogvanskeligheder, at de har behov for vidtgående specialundervisning iht. folkeskolelovens § 20.2. Opgaver, som tidligere blev vurderet som ”for specialiserede/specifikke”, ”for svære” eller for omfangsrige pga. vanskelighedens grad, skal nu rummes i kommunalt regi, og den kommunale talepædagog må forventes at holde sig ajour med flere specifikke vanskeligheder. De enkelte kommuner, som forsyner et taleinstitut med elever, har sjældent selv et tilstrækkeligt antal af børn til at danne – og over tid opretholde – den faglige ekspertise, som gruppen af børn med svære tale-høre-sprogvanskeligheder behøver.

Erfaringen af Børneafdelingen ved CSU-Slagelse er, at hver kommune oftest forsyner sproggrupperne i afdelingen med ca. 12-15 børn med svære forståelses- og/eller udtalevanskeligheder om året. Det er altså et spinkelt grundlag for den enkelte kommune at danne erfaring ud fra. Dertil kommer børn med stammen/løbsk tale, CI, læbe-gane-spalte, CP osv. som på CSU-Slagelse samlet svarer til ca. 1,5 talepædagog-stilling. Det er altså ikke ofte, at den kommunale talepædagog vil støde på disse specifikke logopædiske vanskeligheder. Erfaringen og viden om disse vanskeligheder må derfor, forståeligt og frustrerende nok, på sigt blive udvandet.

I forlængelse af ovenstående har taleinstitutterne, i modsætning til de kommunale tilbud, et solidt erfaringsgrundlag, som bygger på og opretholdes af en kontinuerlig tilgang af elever fra flere

omkringliggende kommuner. Det gælder ikke blot elever med svære sprogforståelses- eller udtalevanskeligheder, men også elever med stammen/løbsk tale, CI osv. En kontinuerlig tilgang af elever sikrer undervisningens kvalitet, da det giver anledning til fordybelse i disse ”subspecialer”, og undervisningen kan løbende evalueres ifht. erfaring og ny forskning.

Inklusion

Begrebet *inklusion* er populært i disse ICF-tider og bliver også brugt som begrundelse for hjemtagelse af børn fra taleinstitutterne. Undervisningen skal i højere grad integreres i børnenes hverdag. Der skal ikke herske nogen tvivl om, at det for nogle børn hjælper, at den talepædagogiske undervisning foregår og tager udgangspunkt i deres dagligdag. Nogle børn med sproglige vanskeligheder har ikke brug for intensiv undervisning for at få vanskelighederne afhjulpet, men det gælder ikke for børnene med svære specifikke sproglige vanskeligheder. Når muligheden med mindre intensiv undervisning er prøvet i forhold til børnene med de sværeste vanskeligheder, henviser den kommunale talepædagog oftest til et taleinstitut efter nogle måneder, måske et halvt til et helt år, med undervisning, som ikke har haft nævneværdig virkning. Vanskelighederne kræver simpelthen intensiv undervisning. Intensiv undervisning foregår i et gruppetilbud og skal varetages af personale, der har solid erfaring med dette. Ganske vist bliver børnene taget ud (ekskluderet) af deres hverdag 2-3 gange om ugen og kørt med taxa til tilbuddet, men det bliver de også typisk, hvis de henvises til de kommunale sproggruppetilbud.

Og jeg vil mene, at princippet om inklusion faktisk gør sig gældende for disse børn – *selvom* de tages ud af deres hverdag (ekskluderes) og fragtes til et tilbud på taleinstituttet. I sproggruppen inkluderes børnene i et fællesskab, som de ofte ikke tidligere har oplevet. De deltager på lige fod med andre børn og opnår kompetencer, de kan bruge i deres dagligdag. Eftermiddagene og de resterende 2 eller 3 dage om ugen tilbringer de i deres almindelige institution. Her skal der opfølges på det nyindlærte, så barnet får automatiseret de nye kompetencer. Barnet vil opleve succes, og selvtilliden vokser i takt med, at barnet knytter venskaber, leger, siger de rigtige ord, forstår beskeden osv. Barnet bliver altså på denne, lidt indirekte måde, i højere grad end tidligere inkluderet i sine omgivelser. Et eller to års ”tidlig eksklusion” er måske det, der skal til, for at barnet ikke senere hen skal ”ekskluderes” til andre mere omfattende tilbud.

Fremtiden for det børnelogopædiske felt i Danmark

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at jeg helst ser taleinstitutterne bevaret. Langsigtet kan et nationalt samarbejde taleinstitutter/centre imellem bedre gennemføre udbredelse af god praksis, ensretning af testprocedurer osv. Opkvalificering af hele det danske logopædiske felt afhænger af centrale institutioner, der - efter afprøvning og undersøgelse af diverse tiltag – viser vejen for kommunerne. De centrale institutioner er altså også tænkt fungerende som rådgivnings/vejlednings/foregangsinstitutioner. (Der findes jo ikke et nationalt videnscenter for børn med svære specifikke sprogvanskeligheder!)

Jeg er bange for, at den specifikke viden udvandes til fordel for en mere generel. Tendensen er, at vi talepædagoger skal vide lidt om meget i stedet for at vide meget om lidt. Med den viden vi har om undervisningseffekt i forhold til den enkelte talepædagogs viden om emnet, bliver vi nødt til *ikke* at ”lade stå til” og *ikke* lade vores arbejdsgivere kræve, at vi behersker flere og flere specialer. Vi udvander vores eget fag og specialisterne forsvinder. Taberne er og bliver børnene!

Specialer kræver specialister – men hvor skal generalisterne gå hen når specialisterne er væk?

Ovenstående er blot mit synspunkt. Måske er jeg sortseer, måske står det slet ikke så slemt til!? Hvad mener du? Lad os diskutere børnelogopædiens fremtid i Danmark...